

BÜNTETŐJOGI SZAKÁG

1. Nyomozás felügyeleti és vádelőkészítési szakterület
2. Büntetőbíróági szakterület
3. A fiatalkorúak bűnügyeinek szakterülete
4. Az ügyészségi nyomozásról

1. Nyomozás felügyeleti és vádelőkészítési szakterület

1.1. Az ügyészség fő feladatait az Alaptörvény 29. Cikkének (1) és (2) bekezdése határozza meg. Eszerint a legfőbb ügyész és az ügyészség, mint közvádló, az igazságszolgáltatás közreműködőjeként az állam büntetőigényét érvényesíti. Az ügyészség üldözi a bűncselekményeket, fellép más jogsértő cselekményekkel és mulasztásokkal szemben, valamint elősegíti a jogellenes cselekmények megelőzését.

A legfőbb ügyész és az ügyészség törvényben meghatározottak szerint

- a) jogokat gyakorol a nyomozással összefüggésben;
- b) képviseli a közvédat a bírósági eljárásban;
- c) felügyeletet gyakorol a büntetés-végrehajtás törvényessége felett;
- d) a közérdek védelmezőjeként az Alaptörvény vagy törvény által meghatározott további feladat- és hatásköröket gyakorol.

Az ügyészség feladatai tehát két fő csoportba oszthatók. Az egyikbe a büntető igazságszolgáltatáshoz kapcsolódó, önmagában is sokrétű tevékenység tartozik, amely akként összegezhető, hogy az ügyészség az igazságszolgáltatás közreműködőjeként érvényesíti az állam büntetőjogi igényét.

E körben elsőként az ügyészség nyomozás felügyeleti és vádelőkészítési tevékenysége jut szerephez, amelyet a büntetőeljárás két részre (felderítés/vizsgálat) osztott nyomozási szakaszában végez.

1.2. Az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény (Ütv.) 17. §-a az ügyészségnek a nyomozással és vádemeléssel, valamint a nyomozást megelőzően végezhető előkészítő eljárással kapcsolatos feladatait az alábbiak szerint határozza meg:

Az ügyészség a bűncselekmény gyanújának megállapítása érdekében a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott esetekben előkészítő eljárást folytat, illetve felügyeli más szerv előkészítő eljárásának törvényességét.

Az ügyészség a vádemelés feltételeinek megállapítása érdekében, a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott

- a) módon felügyeli a felderítés törvényességét;
- b) módon irányítja a vizsgálatot,
- c) esetekben ügyészségi nyomozást végez.

A vizsgálat során az ügyészség a büntetőeljárás hatékony és a lehető leggyorsabb lefolytatása érdekében rendelkezik az ügyről, a nyomozás során elvégzendő feladatokról.

Az előkészítő eljárás és a nyomozás során az ügyészség a jogszabályban meghatározott jogai gyakorlásával minden szükséges intézkedést megtesz annak érdekében, hogy az előkészítő eljárást folytató szerv, illetve a nyomozó hatóság tevékenységét törvényesen, az emberi jogok tiszteletben

tartásával, a bűncselekmény gyanújának megállapítása, illetve a vádemelés kérdésében történő döntésre alkalmas módon teljesítse.

Az előkészítő eljárásra és a nyomozásra vonatkozó intézkedéseiért, az általa elvégzett eljárási cselekmények, az általa tett intézkedések és meghozott határozatok megalapozottságáért, jogszerűségéért az ügyészség felelős.

Az ügyészség továbbá

– elbírálja a nyomozás során előterjesztett, a feladatkörébe tartozó jogorvoslati kérelmeket,
– gondoskodik arról, hogy a nyomozás során a büntetőeljárásban részt vevő személyek jogai érvényesüljenek.

1.3. Kizárólag az ügyészség nyomoz az olyan bűncselekmények miatt indult ügyekben, amelyekben – az állami szervek törvényes működése, az Országgyűlés által megválasztott tisztségviselők, a mentelmi joggal rendelkező személyek sértetti vagy elkövetői pozíciója miatt, illetve a közélet tisztaságába vetett bizalom megóvása és erősítése érdekében – garanciális okból alapvető követelmény a nyomozást végző szerv függetlensége. Az ügyészségi nyomozás hatáskörébe tartozó eseteket a büntetőeljárásról szóló 2017. évi. XC törvény (Be.) 30. §-a részletezi.

1.4. A Be. lényeges változásokat hozott a büntetőeljárásnak a bírósági eljárást megelőző szakaszában.

Előkészítő eljárás

A jogalkotó a bűnüldözési célú titkos információgyűjtés – korábban külön törvényekben, szétszórtan lévő – szabályait a büntetőeljárási törvényben helyezte el, ezzel bevezetve a nyomozást megelőző eljárási szakaszt, előkészítő eljárás néven.

Az előkészítő eljárás – a nyomozás elrendeléséhez szükséges – egyszerű gyanú szintjét el nem érő információk alapján indulhat, ha megalapozottan feltehető, hogy az előkészítő eljárás lefolytatása alapján el lehet dönteni, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll-e. Az előkészítő eljárás célja tehát valamely bűncselekmény gyanújának megállapítása vagy éppen kizárása. Ha az előkészítő eljárás során beszerzett adatok alapján bűncselekmény gyanúja megállapítható, a nyomozást el kell rendelni, ellenkező esetben, vagy ha az előkészítő eljárásnak a törvényben meghatározott határideje eltelt, meg kell szüntetni az előkészítő eljárást.

Előkészítő eljárást az ügyészség mellett a nyomozó hatóságok, valamint a rendőrségről szóló törvény alapján, a hatáskörébe tartozó cselekmény miatt a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, valamint a terrorizmust elhárító szerve folytathat.

Nyomozás

A felelősségi viszonyok és döntési kompetenciák egyértelmű elhatárolása érdekében a törvény a nyomozást két szakaszra bontja: felderítésre és vizsgálatra. A nyomozás két szakaszát a gyanúsított kihallgatás határolja el. A gyanúsított kihallgatás feltétele, hogy a bűncselekmény megalapozott gyanúja meghatározott személlyel szemben fennáll.

A felderítés során a megalapozott gyanú megállapításához szükséges mértékben fel kell deríteni a bűncselekményt és az elkövető személyét, valamint fel kell kutatni és biztosítani kell a bizonyítási eszközöket.

A felderítést a nyomozó hatóság teljes önállósággal végzi, amelyért kizárólagos felelősséget visel: jogosult mindazon eljárási cselekmény elvégzésére és határozat meghozatalára, amelyet a törvény nem utal kifejezetten a bíróság vagy az ügyészség hatáskörébe. Az ügyészség a nyomozó hatóság ezen önálló nyomozása felett törvényességi felügyeletet gyakorol, ami egyes feladatok delegálását, meghatározott engedélyek megadását, törvényességi szempontú ellenőrzést és – jogorvoslat vagy az ügyészségi ellenőrzés eredményeként – utólagos beavatkozást foglal magában. Az utólagos beavatkozás jellemzően a büntetőeljárásban részt vevő személyek kezdeményezése, beadványa (panasz, kifogás stb.) alapján, továbbá a meghatározott időnként végzett ügyészségi iratvizsgálat alkalmával történik és az esetleges törvénysértések megállapításában, a törvénysértő határozat

orvoslására történő felhívásban, illetve a törvénysértő határozat hatályon kívül helyezésében nyilvánulhat meg. Törvénysértés megállapítása esetén a közölt ügyészségi álláspont köti a nyomozó hatóságot, egyebekben a felderítés során az ügyészség utasítási joggal nem rendelkezik. A felderítés során az ügyészség által gyakorolt törvényességi felügyelet terjedelmét és eszközeit a Be. 26. §-ának (2) bekezdése jelöli ki.

A törvény a felderítési szakban – annak előírása mellett, hogy a nyomozást a lehető legrövidebb időn belül le kell folytatni – mellőzi a nyomozási határidő intézményét, így a felderítés végső soron a nyomozás tárgyát képező bűncselekményre a Btk-ban előírt elévülési időig tarthat. A nyomozó hatóság hat havonta bemutatja az ügyiratot az ügyészségnek és beszámol a nyomozás állásáról.

A vizsgálat során – szükség esetén további bizonyítási eszköz beszerzése és megvizsgálása útján – az ügyészség dönt a gyanúsítottal szemben folyamatban lévő nyomozás befejezésének kérdésében. Azzal, hogy a nyomozást az eljárás megszüntetése vagy a vádemelés fejezi be, a törvény megszüntette a korábban önálló vádemelési szakaszt, így az ügyészség a vádemelésről a nyomozás keretében, annak eredményeként határoz.

A gyanúsított kihallgatását követően kezdődő vizsgálati szakaszban a nyomozást a közzévaló ügyészség irányítja, mivel ekkor előtérbe kerül a gyanúsított büntetőjogi felelősségének a bíróság előtt történő bizonyíthatósága is. Az irányítási jogkör ezért aktívabb ügyészségi szerepvállalást jelent: a törvényességi felügyelet gyakorlásán túl a nyomozás e szakaszában az elvégzendő feladatokat is az ügyészség határozza meg, ha a nyomozó hatóság azokat rögzítő nyomozási tervével nem ért egyet. A vizsgálat szakaszában az ügyészség nyomozás irányítási jogkörének terjedelmét és eszközeit a Be. 26. §-ának (3) bekezdése határozza meg, ami magában foglalja az utasítási jogkört is.

A vizsgálat során a nyomozó hatóság az ügyészség utasításait határidőre teljesíti; az ügyészségi utasítások teljesítéséért a nyomozó hatóság vezetője felel.

A törvény a vizsgálati szakban garanciális okból meghatározza a nyomozás határidejét is, ami a gyanúsított kihallgatástól számított két év, s azt az ügyészség egy esetben, legfeljebb hat hónappal meghosszabbíthatja.

1.5. A nyomozás során végzett ügyészi tevékenységek közül jelentőségénél fogva kiemelkedik az ügyészségnek a letartóztatással kapcsolatos ténykedése. Magyarországon 1989 óta a letartóztatást az ügyészség indítványára csak a bíróság rendelheti el. Az esetek többségében az ügyészség a nyomozó hatóság előterjesztése alapján, kisebb hányadában saját kezdeményezésére tesz indítványt a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés alkalmazására.

1.6. A Be. garanciális jogokat biztosít a büntetőeljárás két „főszereplőjének”, a sértettnek és a terheltnek, s e jogok érvényesítése az ügyészségi nyomozásban, valamint a nyomozás felügyeleti és vádelőkészítési tevékenység során is kiemelkedő szerephez jut.

A sértett (akinek jogát vagy jogos érdekét a bűncselekmény közvetlenül sértette vagy veszélyeztette) jogosult arra, hogy

- a) bizonyítékot terjesszen elő, indítványt és észrevételt tegyen,
- b) a perbeszédnek során felszólaljon,
- c) a tárgyaláson és a törvényben meghatározott eljárási cselekményeknél jelen legyen és a törvényben meghatározottak szerint kérdéseket tegyen fel,
- d) az őt érintő bűncselekménnyel összefüggésben keletkezett ügyiratokat a törvényben meghatározott kivételekkel, megismerje,
- e) a büntetőeljárás jogairól és kötelelességeiről a bíróságtól, az ügyészségtől és a nyomozó hatóságtól felvilágosítást kapjon,
- f) a törvényben meghatározottak szerint jogorvoslattal éljen,
- g) segítő (Be. 59. §) közreműködését vegye igénybe,
- h) a bírósági eljárásban magánfélként polgári jogi igényt érvényesítsen, a nyomozás során erre vonatkozó szándékát bejelentse; a vádemelés előtt a Be. 355. §-a szerint indítványozhatja a Be. 557. §-ban meghatározott ideiglenes intézkedést,
- i) magánvádlóként, pótmagánvádlóként fellépjen,
- j) bármikor nyilatkozzon arról, hogy a bűncselekmény következtében milyen testi, lelki sérelmet szenvedett, milyen vagyoni hátrány érte, illetve kívánja-e a terhelt bűnösségének megállapítását és

megbüntetését,

- k) bármikor nyilatkozhat arról, hogy a továbbiakban az eljárásban a sértetti jogait nem kívánja gyakorolni. A nyilatkozat esetén is kihallgatható tanúként, illetve az eljárási cselekményeken köteles részt venni. A nyilatkozat bármikor visszavonható, és a sértetti jogok a visszavonástól gyakorolhatók,
- l) a kérelmére jogosult arra, hogy tájékoztassák az őt érintő bűncselekménnyel összefüggésben fogvatartott terhelt szabadon bocsátásáról, szökéséről, a fogvatartás végrehajtásának félbeszakításáról, előzetes kényszergyógykezelt terhelt elbocsátásáról vagy szökéséről, továbbá a kényszergyógykezelt terhelt adaptációs szabadságra bocsátásáról is, javítóintézeti nevelés esetén a fiatalok ideiglenes vagy végleges elbocsátásáról, a javítóintézet engedély nélküli elhagyásáról, illetve a javítóintézeti nevelés félbeszakításáról,
- m) személyes adatainak zárt kezelését kérheti [Be. 99. §]
- n) az elektronikus kapcsolattartás vállalására vonatkozó nyilatkozatot tehet [Be. 149. § 161. §],
- o) a részvételével tartott eljárási cselekményről készült folyamatos hangfelvételt, illetve kép- és hangfelvételt megismerheti, a megismeréstől számított nyolc napon belül a jegyzőkönyv kijavítását/kiegészítését kérheti [Be. 360. § (10) bek.],
- p) jogosult felhasználni azt a minősített adatot, amelyet a törvény alapján általa megismerhető ügyirat tartalmaz,
- q) könnyű testi sértés, magántitok megsértése, levéltitok megsértése, rágalmozás, becsületsértés, kegyeletsértés vagy becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel készítése esetén a vádat magánvádlóként képviseli, feltéve, hogy az elkövető magánindítványra büntethető,
- r) pótmagánvádlóként a törvényben meghatározott esetekben [Be. 787-790. §], közvádra üldözendő bűncselekmény miatt a vádat képviseli,
- s) a sértett köteles az eljárási cselekményeken a hatóság rendelkezésének megfelelően részt venni, továbbá a lakcímét, értesítési címét, tényleges tartózkodási helyét, kézbesítési címét és ezek változását a változást követő három munkanapon belül az eljáró hatósággal közölni.

A terhelt jogai és kötelességei [Be. 38-39. §]

A terhelt (akivel szemben büntetőeljárást folytatnak, a nyomozás során gyanúsított) jogosult arra, hogy

- a) megismerje a gyanúsítás és a vád tárgyát, továbbá ezek változását,
- b) a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság megfelelő időt és körülményeket biztosítson számára a védekezésre való felkészüléshez,
- c) a büntetőeljárási jogairól és kötelességeiről a bíróságtól, az ügyészségtől és a nyomozó hatóságtól felvilágosítást kapjon,
- d) védelmének ellátására védőt hatalmazzon meg vagy védő kirendelését indítványozza,
- e) a védőjével ellenőrzés nélkül tanácskozzon,
- f) vallomást tegyen vagy a vallomástételt megtagadja,
- g) bizonyítékot terjesszen elő, indítványt és észrevételt tegyen, az utolsó szó jogán felszólaljon,
- h) a tárgyaláson és a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés tárgyában tartandó ülésen jelen legyen és a törvényben meghatározottak szerint kérdéseket tegyen fel,
- i) jogorvoslattal éljen,
- j) az eljárás ügyiratait – a törvényben meghatározott kivételekkel – teljes terjedelmében megismerje,
- k) egyezség megkötését, illetve ügyészi intézkedés vagy határozat kilátásba helyezését kezdeményezze.

A fogva lévő terhelt jogosult arra, hogy

- a) megismerje a fogva tartásának okát és ennek változását,
- b) a fogva tartásáról egy általa választott személyt a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság tájékoztasson,
- c) a védőjével, és ha külföldi állampolgár, az államának konzuli képviselőjével a kapcsolatot felvegye, vele személyesen, postai vagy elektronikus úton ellenőrzés nélkül érintkezzen,
- d) az általa választott személlyel a vádemelés előtt az ügyészség, azután a bíróság rendelkezése szerint személyesen felügyelet mellett, továbbá postai vagy elektronikus úton ellenőrzés mellett érintkezzen. A hozzátartozóval való érintkezést a bíróság vagy az ügyészség kizárólag a büntetőeljárás eredményessége, vagy más személy életének, testi épségének védelme érdekében korlátozhatja vagy tilthatja meg.

A terhelt köteles

- a) az eljárási cselekményeken a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság rendelkezésének megfelelően a törvényben meghatározottak szerint jelen lenni,
- b) a lakcímét, értesítési címét, tényleges tartózkodási helyét, kézbesítési címét, valamint ezek változását – a változást követő három munkanapon belül – az eljáró bírósággal, ügyészséggel vagy nyomozó hatósággal közölni.

A terhelt a gyanúsított kihallgatásától minősül gyanúsítottnak. A Be. 386. §-a eltérő megnevezéssel jelöli (bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy) és eltérő jogokkal ruházza fel azt a személyt, akinek a gyanúsított kihallgatására valamely okból még nem került sor. Eszerint a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy – elfogása, idézése, előállítás, körözésének elrendelése, vagy vele szemben elfogatóparancs kibocsátása esetén – a gyanúsítás közléséig kizárólag arra jogosult, hogy

- a gyanúsított kihallgatással kapcsolatos büntetőeljárás jogairól felvilágosítást kapjon,
- védőt hatalmazzon meg vagy védő kirendelését indítványozza,
- védőjével ellenőrzés nélkül tanácskozzon.

1.7. Az eljárás ügyiratainak megismerése [Be. 100. §]

Az eljárás ügyiratait

- a terhelt és védője a terhelt gyanúsított kihallgatását követően,
- a sértett az őt érintő bűncselekménnyel összefüggésben,
- az egyéb érdekelt (Be. 58. §) és a vagyoni érdekelt (Be. 57. §) az őt érintő körben erre irányuló indítványra ismerheti meg.

Az ügyirat megismerését az eljáró hatóság a következő módon biztosítja:

- a megvizsgálás lehetővé tételével,
- erre irányuló külön indítvány vagy hozzájárulás esetén az ügyirat tartalmáról felvilágosítás adásával, tájékoztatás nyújtásával,
- saját részre másolat vagy felvétel készítésének lehetővé tételével,
- az ügyirat, valamint a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság által az ügyiratról készített kivonat vagy másolat kézbesítésével, illetve
- jogszabályban meghatározott egyéb módon.

Az ügyben eljáró hatóság a megismerés jogát, valamint a felsorolt valamely megismerési módot az általa meghatározott ügyiratok tekintetében a nyomozás befejezéséig az eljárás érdekeire figyelemmel, a törvény eltérő rendelkezése hiányában korlátozhatja, amelyről határozatot hoz.

1.8. Jogorvoslat a nyomozás során

A gyanúsított, a védő, a sértett, a vagyoni érdekelt és az egyéb érdekelt az ügyészség vagy a nyomozó hatóság vele közölt határozata ellen, ha a törvény kivételt nem tesz, a közléstől számított nyolc napon belül a határozatot hozó ügyészségnél, illetve nyomozó hatóságnál panaszt terjeszthet elő.

A feljelentő kizárólag a feljelentés elutasítása miatt, a vagyoni érdekelt és az egyéb érdekelt a határozat közvetlenül rá vonatkozó rendelkezésével kapcsolatban terjeszthet elő panaszt. [Be. 369. §]
A határozatot, ha a törvény kivételt nem tesz, azzal kell közölni, akit a határozat valamely rendelkezése közvetlenül érint. (Be. 364. §)

A határozatot hozó ügyészség vagy nyomozó hatóság a panaszt az érkezését követő nyolc napon belül megvizsgálja, s ha azt alaposnak tartja, a panasznak saját hatáskörében helyt adhat. Amennyiben a panaszt nem tartja alaposnak, az ügyiratokat e nyolc napon belül a panaszt elbíráló ügyészséghez terjeszti fel.

A panaszt az előterjesztője mindaddig visszavonhatja, amíg azt érdemben el nem bírálták. A visszavont panaszt újból előterjeszteni nem lehet.

A Be. 374. §-ában meghatározott esetekben és módon az ügyészség, a felettes ügyészség vagy a nyomozó hatóság határozata ellen, annak kézbesítésétől számított nyolc napon belül felülbírálati indítvány terjeszthető elő a bíróságnál.

A gyanúsított és a védő a gyanúsítás, illetve a gyanúsítás változása ellen annak közlésekor a gyanúsított kihallgatását végző ügyészségnél vagy nyomozó hatóságnál panaszt terjeszthet elő.

A terhelt, a védő, a sértett, a vagyoni érdekelt és az egyéb érdekelt az eljárás elhúzódása miatt az ügyben eljáró hatóságnál, írásban kifogást terjeszthet elő, ha

a) a törvény a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság részére az eljárás lefolytatására, az eljárási cselekmény elvégzésére vagy valamely határozat meghozatalára határidőt állapított meg, azonban az eredménytelenül eltelt, vagy

b) a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság eljárási cselekmény elvégzésére határidőt tűzött ki, amely eredménytelenül eltelt, és a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a mulasztóval szemben nem alkalmazta a törvény által lehetővé tett intézkedéseket. (Be. 143-144. §)

1.9. Érdemi döntés a vádemelés kérdésében

A közvádra üldözendő bűncselekmények terén az ügyészség vádemelési monopóliummal rendelkezik: a bíróság csak annak a büntetőjogi felelősségéről dönthet, aki ellen az ügyészség vádat emelt.

Az ügyészség a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén vádat emel, vagy dönt az eljárás feltételes ügyészi felfüggesztéséről, közvetítői eljárás lefolytatása céljából az eljárás felfüggesztéséről. Amennyiben a vádemelés feltételei időlegesen hiányoznak, az ügyészség az eljárás felfüggeszti, ha pedig véglegesen, akkor megszünteti azt.

Terhelti beismerés esetén a törvény változatlanul lehetővé teszi az elterelő intézmények, a feltételes ügyészi felfüggesztés és a közvetítői eljárás alkalmazását. A különálló vádemelési szakasz megszüntetésével a sértettek érdekeinek érvényesítését is messzemenően elősegítő elterelő intézmények a nyomozás menetében, a gyanúsított kihallgatást követően igénybe vehetők.

Feltételes ügyészi felfüggesztés esetén [Be. 416-420. §] az ügyészség határozattal felfüggesztheti az eljárást, ha a gyanúsított jövőbeli magatartására tekintettel az eljárás megszüntetése várható, amennyiben

– az eljárás olyan bűncselekmény miatt van folyamatban, amelyre a törvény háromévi, különös méltánylást érdemlő esetben ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetés kiszabását rendeli, és

– a bűncselekmény jellegére, az elkövetés módjára és a gyanúsított személyére tekintettel a feltételes ügyészi felfüggesztéstől a gyanúsított magatartásának kedvező változása várható, továbbá

– az ügyészség az eljárást hivatalból, vagy a terhelt indítványára, a törvényben meghatározott feltétel teljesítése érdekében egy évre felfüggeszti, ha a Btk. Különös Része a terheltnek az eljárás megindulását követő magatartását büntethetőséget megszüntető okként szabályozza, és a büntethetőség megszűnését eredményező magatartás várható.

Közvetítői eljárás [Be. 412-415. §]

A bűncselekmény elkövetésével kiváltott konfliktus kezelését célzó, 2007. január

1-jétől a büntetőeljárásban jelen lévő jogintézmény a közvetítői eljárás, amelynek célja, hogy a bíróságtól és az ügyészségtől független közvetítő bevonásával a sértett és a gyanúsított közötti konfliktus megoldását tartalmazó, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a gyanúsított jövőbeni jogkövető magatartását elősegítő írásbeli megállapodás, megegyezés jöjjön létre.

A közvetítői eljárás lefolytatása céljából az ügyészség felfüggeszti az eljárást, ha

– a gyanúsított, illetve a sértett a közvetítői eljárás lefolytatását indítványozza, vagy ehhez hozzájárul, – a gyanúsított a vádemelésig beismerő vallomást tett, és

– a bűncselekmény jellegére, az elkövetés módjára és a gyanúsított személyére tekintettel a bűncselekmény következményeinek jóvátétele várható, és a büntetőeljárás lefolytatása mellőzhető, vagy a közvetítői eljárás a büntetés kiszabásának elveivel nem ellentétes.

Az említett feltételeknek együttesen kell fennállniuk.

A közvetítői eljárás részletes szabályait külön törvény állapítja meg.

A terhelt beismerése lehetőséget teremt a terhelti együttműködésre, amire a törvény kiemelt hangsúlyt fektet. Ezt tükrözi az egyezség a bűnösség beismeréséről elnevezésű jogintézmény bevezetése (Be. LXV. Fejezet, XCIX. Fejezet) is. E szerint a nyomozás során az ügyészség, a terhelt és a védő a bíróságtól függetlenül formális egyezséget köthet a bűnösség beismeréséről; az egyezséget a felsoroltak bármelyike kezdeményezheti.

Az eljárás gyorsítását és egyszerűsítését szolgáló jogintézmény lényege, hogy a megkötött egyezség mind az ügyészség, mind a terhelt számára előnyökkel járjon.

A tényállás és a jogi minősítés nem alku tárgya, azt az ügyészség határozza meg a nyomozás adatai alapján; az egyeztetés az egyezség további tartalmi elemeiről, elsődlegesen a büntetésről vagy önállóan alkalmazható intézkedésről folyhat. Az egyezségben a terhelt vállalhatja azt is, hogy a magánfél polgári jogi igényét, illetve a sértett előzetes bejelentése szerint érvényesíteni kívánt polgári jogi igényét kielégíti.

Amennyiben az ügyészség egyezséget köt a terhelttel és a védővel, azt jegyzőkönyvben kell rögzíteni, ha az egyezség büntetés kiszabására irányul, az a Btk. 83. §-ára figyelemmel tartalmazza azt is, hogy az ügyészség, a terhelt és a védő milyen nemű, mértékű vagy tartalmú büntetést vesz tudomásul. Amennyiben az egyezség megkötésére sor került, az ügyészség az egyezségben írt tényállás és minősítés alapján emel vádat, kérve a bíróságtól az egyezség jóváhagyását.

1.10. A pótmagánvád az ügyészségi vádmonopólium alóli kivételt jelent, a bűnüldözői (ügyészségi) értékeléssel szemben ad korrekciós lehetőséget a sértettnek a bíróság előtti jogérvényesítésre. A Be. 54. §-a értelmében a sértett lehet pótmagánvádló, ezért a sértett jogai és kötelezettségei, a sértetti jogutódlásra vonatkozó szabályok irányadók a pótmagánvádlóra is.

A pótmagánvádlóra vonatkozó további, részletes szabályokat a Be. CV. Fejezete tartalmazza. Itt található annak feltételei, hogy a sértett milyen esetekben léphet fel pótmagánvádlóként, illetve a fellépés mikéntjére vonatkozó rendelkezések is.

A feltételek közül kiemelendő, hogy a feljelentés elutasítása esetén a fellépés feltétele az is, hogy a feljelentést a sértett tette, és a feljelentés elutasítása ellen panasszal élt, míg az eljárás megszüntetése esetén az, hogy a hatóság eljárás megszüntető határozata ellen a sértett panasszal élt.

A pótmagánvádlói fellépés lehetőségére a panaszt elutasító határozat felhívja a sértett figyelmét. Ezekben az esetekben a sértett az ellene elkövetett bűncselekményre vonatkozó ügyiratokat – a zártan kezelt ügyiratok kivételével – az ügyészség hivatalos helyiségében megismerheti, s amennyiben pótmagánvádlóként kíván fellépni, ezt az ügyészség panaszt elutasító határozatának közlésétől számított két hónapon belül teheti meg. Ha a sértett pótmagánvádlóként kíván fellépni, a panaszt elutasító ügyészségnél vádindítványt nyújt be, melyet az ügyészség a beérkezését követő tizenöt napon belül az ügyiratokkal együtt, az ügyben hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz továbbít.

A sértett költségkedvezmény engedélyezése iránti kérelmet a panaszt elutasító határozat közlésétől számított egy hónapon belül terjeszthet elő, ekkor a vádindítvány benyújtásának határideje a Be. 792. §-a szerint módosul.

A pótmagánvádas eljárásban a sértett jogi képviselése és védő részvétele kötelező.

A Be. 787. § (3) bekezdés szerint nincs helye a pótmagánvádlóként történő fellépésnek, ha

- a feljelentett vagy a terhelt fiataalkorú,
- az elkövető büntethetőségét, illetve a cselekmény büntetendőségét gyermekkor vagy kóros elmeállapot zárja ki,
- a bűncselekmény a sértett jogát vagy jogos érdekét közvetlenül nem sértette vagy veszélyeztette,
- a sértett az állam vagy közhatalmat gyakorló szerv,
- a bűncselekmény elkövetésével fedett nyomozó, a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja vagy titkosan együttműködő személy gyanúsítható megalapozottan, és az ügyészség a Be. 224. § (1) bekezdése alapján a feljelentést elutasította vagy az eljárást megszüntette,
- az ügyészség a feljelentést a Be. 382. § (1) bekezdése alapján utasította el, vagy az eljárást a 399.

§ (1) bekezdése alapján szüntette meg, vagy
– az ügyész az eljárást a 398. § (2) bekezdés e) pontja alapján azért szüntette meg, mert a terhelttel a 411. § (3) bekezdése szerint egyezséget kötött.

2. Büntetőbírószági szakterület

2.1. Az ügyész részvétele az első fokú bírósági eljárásban

Amennyiben az ügyész, mint közvádoló a nyomozás során beszerzett bizonyítékok értékelése alapján arra a meggyőződésre jut, hogy az ügy terheltje által elkövetett bűncselekmény miatt a bíróságnak kell joghátrányt alkalmaznia, vádat emel. Ezzel a büntetőeljárás a perszakba lép, amelyben a bíróságnak el kell bírálnia a vádat; döntenie kell a vádlott bűnösségéről valamennyi vád tárgyává tett bűncselekményt illetően, azonban nem vizsgálhatja a vádlott büntetőjogi felelősségét olyan bűncselekményben, amelyet a vád nem tartalmaz.

Az ügyész bíróság előtti tevékenységét a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.), valamint a büntetőbírószág előtti ügyészi tevékenységről szóló 8/2018. (VI. 27.) LÜ utasítás (Ut.) szabályozza.

A bíróság a tárgyalás megkezdése előtt, a tárgyalás előkészítése során megvizsgálja, hogy a vádirat megfelel-e a Be. 422. §-a (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek. Szükség esetén megkeresi az ügyészt a vádirat hiányosságainak pótlása, valamint bizonyítási eszközök felkutatása, biztosítása végett.

A bíróság a tárgyalás érdemi előkészítése érdekében előkészítő ülést tart, amely a vád tárgyát képező bűncselekményt beismerő és azt be nem ismerő vádlott számára egyaránt biztosítja a közreműködés lehetőségét a büntetőeljárás további menetének alakításában. Az előkészítő ülésen a vádlott és a védő a tárgyalást megelőzően kifejezheti a váddal kapcsolatos álláspontját. A vád tárgyát képező bűncselekményt beismerő vádlott egyúttal lemondhat a tárgyaláshoz való jogáról, ezzel megteremtheti annak lehetőségét, hogy a beismerését elfogadó bíróság már az előkészítő ülésen ítéletet hozzon. A bűnösségét el nem ismerő vádlott pedig a további bizonyítás irányának és kereteinek kijelölésében és bíróság általi rögzítésében működhet közre, elősegítve azt, hogy a tárgyaláson ne történjen szükségtelen bizonyítás és az ügy minél előbb befejeződhessen.

A tárgyaláson maradéktalanul érvényesül a kontradiktórus eljárás elve, a bíróság az ügyész mellett a terheltet és védőjét is meghallgatja, és ekkor válik érzékelhetővé a különböző eljárási funkciók – ítélezés, vád, védelem – elkülönülése. A bíróság a tárgyaláson bizonyítást folytat le, melynek során megvizsgálja az ügyész, illetve a vádlott és védője által előterjesztett bizonyítékokat, de bizonyítást a felek indítványától függetlenül, hivatalból is elrendelhet.

Az ügyész bíróság előtti tevékenységét, – a vád képviseletét – alapvetően az határozza meg, hogy a vád bizonyítása őt terheli. A tárgyalás során különös gondossággal kell figyelemmel kísérnie a bizonyítási eljárás alakulását, és amennyiben megítélése szerint további, a vádiratban nem szereplő bizonyítási eszközök is alátámaszthatják a vádat, azok beszerzését, megvizsgálását haladéktalanul indítványoznia kell. Ez azért szükséges, mert a perszakban a bíróság feladata a valósághű tényállás megállapítása, azonban ha az ügyész nem indítványozza, nem köteles bizonyíték beszerzésére illetve megvizsgálására.

Az ügyész a vád bizonyítását a büntetőeljárás szabályainak szem előtt tartásával végzi. Ebben a körben azonban nem csak arra kell ügyelnie, hogy a jogait és kötelességeit a törvényes előírásoknak megfelelően gyakorolja, hanem arra is, hogy a bíróság se sértsen eljárási jogszabályt.

A vád képviselője során az ügyész a bírósági ügyiratokat megtekintheti, és indítványtételi jog illeti meg az ügyben felmerült minden olyan kérdésben, amelyben a bíróság dönt. Amennyiben a törvény másképp nem rendelkezik, fellebbezéssel élhet – a tárgyalás vezetése és rendjének fenntartása körében hozottak kivételével – a bíróság valamennyi határozata ellen. Az ügyész korlátlanul rendelkezik a váddal, azt az ügyszózat határozat meghozataláig bármikor módosíthatja: ha a bizonyítás eredményeként úgy látja, hogy a vádlott más bűncselekményben is bűnös, a vádat kiterjeszti, míg ha a cselekményt jogilag másképp értékeli, megváltoztatja azt.

Az ügyész a bizonyítási eljárás befejezését követően perbeszédet tart. Ebben részletesen elemzi a bizonyítási anyagát, egyenként és összefüggésükben értékeli a bizonyítékokat, részletesen foglalkozik a vádlott védekezését támogató, és cáfoló adatokkal is. Indokolt indítványt terjeszt elő valamennyi olyan kérdésben, amelyben a bíróságnak döntenie kell, különös figyelmet fordítva a bűnösség kérdésére, a bűncselekmény jogi minősítésére, valamint az alkalmazandó büntetésre, intézkedésre.

A védő ezt követően megtartott perbeszédére viszonyváltással élhet.

Az ügyésznek az egész büntetőeljárás során figyelembe kell vennie a terheltet terhelő és mentő, valamint a büntetőjogi felelősségét súlyosító és enyhítő körülményeket. Erre is figyelemmel, ha a bizonyítás eredménye alapján azt állapítja meg, hogy a vád tárgyává tett cselekmény nem bűncselekmény, vagy a bűncselekményt nem a vádlott követte el, illetve a bűncselekmény nem közvérdra, hanem magánvérdra üldözendő, a vádat elejti. A törvény a vád elejtése esetén lehetőséget biztosít a sértett részére az eljárás folytatására. Abban az esetben ugyanis, ha a sértett vállalja, hogy kötelező jogi képviselő mellett pótmagánvádlóként lép fel, a bíróság azon a címen, hogy az ügyész vádat ejtett, nem szüntetheti meg az eljárást.

A bizonyítás eredményeként az ügyész arra a meggyőződésre is juthat, hogy nem bizonyított a bűncselekmény elkövetése, illetve, hogy a bűncselekményt nem a megvádolt személy követte el. Ilyen esetben, valamint akkor is, ha álláspontja szerint a vádlott javára a Be. 542. §-a (4) bekezdésének b) pontjában meghatározott büntethetőséget kizáró ok állapítható meg, a vádlott felmentésére tesz indítványt. Az ilyen tartalmú indítvány előterjesztésével az ügyész nem akadályozza meg a bíróságot abban, hogy a bizonyítékok eltérő értékelésével megállapítsa a vádlott büntetőjogi felelősségét.

Az ügyész, a vádlott és védője az első fokú bíróság tárgyaláson kihirdetett ügyszózat határozata ellen fellebbezéssel élhet, ha azt törvénysértőnek, vagy megalapozatlannak tartja. Az ügyész a vádlott terhére és javára egyaránt fellebbezhet. A vádlott terhére bejelentett fellebbezésének hiányában a másodfokú bíróság a felmentett vádlott bűnösségét nem állapíthatja meg, a kiszabott büntetést, illetve a büntetés helyett alkalmazott intézkedést pedig nem súlyosíthatja.

Az ügyész, a vádlott és védője által bejelentett fellebbezés oka, tartalma és iránya egyúttal kijelöli a fellebbezést elbíráló másodfokú bíróság eljárásának kereteit is.

2.2. Az ügyész részvétele a másod- és harmadfokú bírósági eljárásban

A másod- és a harmadfokú eljárás tárgya már nem a vád, hanem a bíróság első- és másodfokú, fellebbezéssel támadott ügyszózat határozata. Ezért az ügyész az eljárás e szakaszaiban már nem vádképviselőt lát el, hanem a fellebbezéssel támadott bírósági határozatra vonatkozó álláspontjának kifejtésével közreműködik abban, hogy a fellebbezési bíróság megalapozott és törvényes ügyszózat

határozatot hozzon. A másod-, illetve a harmadfokú bíróság mellett működő ügyész eljárása során – a törvényben meghatározott korlátok között – a vádlott terhére, illetve javára egyaránt tehet indítványt.

Az elsőfokú bíróságok a másodfokú bíróság mellett működő ügyészség útján terjesztik fel az ügyiratokat a fellebbezés elbírálására. A másodfokon eljáró ügyész az iratokat az elsőfokú bíróság ügyszöke határozatának megalapozottságáról, a vádlott bűnösségről, a bűncselekmény jogi minősítéséről, az alkalmazott joghátrányról, valamint az eljárásjogi szabályok megtartásáról kialakított álláspontját tartalmazó átiratával együtt továbbítja a fellebbezési bírósághoz. Nyilatkozik az első fokú eljáró ügyész fellebbezésének fenntartásáról, vagy visszavonásáról, kitér a terhelt és a védő fellebbezésének értékelésére is, és indítványt tesz az első fokú határozat helybenhagyására, megváltoztatására, vagy hatályon kívül helyezésére.

A másodfokú bíróság a fellebbezést tanácsülésen, nyilvános ülésen, vagy – ha a tényállás részbeni megalapozatlansága miatt bizonyítást rendel el – tárgyaláson bírálja el.

Az ügyész, a vádlott és a védő – az elsőfokú eljáráshoz képest jelentősen szűkebb körben – csak abban az esetben jelenthet be fellebbezést a másodfokú bíróság érdemi ügyszöke határozata ellen, ha a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságtól a bűnösség kérdésében ellentétes döntést hozott. Az ügyész a vádlott terhére, illetve javára egyaránt fellebbezhet. A harmadfokú bíróság a fellebbezéseket – mivel a Be. bizonyítás felvételére nem ad lehetőséget – tanácsülésen, illetve nyilvános ülésen bírálja el. A harmadfokú bíróság mellett működő ügyész részvétele a nyilvános ülésen kötelező, ahol a bírósági iratok vizsgálata alapján azokban a kérdésekben nyilatkozik, mint a másodfokú eljárásban részt vett ügyész.

A másod- és a harmadfokú ügyésznek a tárgyaláson, illetve a nyilvános ülésen előadott nyilatkozata az elsőfokú perbeszédnél lényegesen nagyobb mértékben tartalmaz jogi érveket, tömörebb és még inkább a bíróságnak szól.

2.3. Az ügyész szerepe a rendkívüli perorvoslati eljárásokban

A törvény a rendkívüli perorvoslati eljárásokra a fellebbezéssel nem támadott, illetve nem támadható jogerős ügyszöke határozatokkal szemben biztosít lehetőséget. Részben akkor, ha utóbb olyan bizonyítékok válnak ismertté, amelyek – ha az alapügy elbírálása során már rendelkezésre állnak – jelentősen befolyásolták volna az ügy büntetőjogi megítélését (perújítási eljárás), részben pedig, ha az alapügyben eljáró bíróságok a büntető anyagi és eljárásjogi szabályokat súlyosan megsértették (felülvizsgálati eljárás).

A bíróság jogerős ügyszöke határozata ellen a tényállás helytelen, téves megállapítása miatt, a Be. 637. §-ának (1) bekezdésében meghatározott okokból a terhelt, védő és más jogosult a másodfokú bíróság területén működő ügyésznél perújítási indítványt nyújthat be. Az ügyészség az indítványt – annak helyt adására, vagy elutasítására irányuló – nyilatkozatával együtt a perújítás megengedhetősége kérdésében döntő másodfokú bírósághoz továbbítja. Az ügyész maga is indítványozhat perújítást.

Amennyiben a másodfokú bíróság a perújítási indítványt alaposnak találja, a perújítást elrendeli, és az ügyet a megismételt eljárás lefolytatása végett megküldi az elsőfokú bíróságnak, amely a tárgyalás eredményéhez képest új ítéletet hoz, vagy elutasítja a perújítást.

A Be. a bíróság jogerős ügyszöke határozatának felülvizsgálatát a 649. §-ában meghatározott okokból, többek között akkor teszi lehetővé, ha a terhelt felmentésére, vagy bűnösségének megállapítására, a büntetés kiszabására, illetve az intézkedés alkalmazására a büntető anyagi jog, a

bíróság határozatának meghozatalára pedig a büntetőeljárás egyes szabályainak megsértésével került sor.

A Be. kizárja a tényállás, valamint büntető anyagi jogszabálysértés okából a harmadfokú határozatok felülvizsgálatát.

Az ügyészség a terhelt terhére a jogerős ügydöntő határozat közlésétől számított hat hónapon belül terjeszthet elő felülvizsgálati indítványt. A Be. a terhelt javára szóló indítvány benyújtását – egy eset kivételével – nem köti határidőhöz. A Kúria az indítványt – a tanácsülésen, vagy nyilvános ülésen történő elbírálását megelőzően –, a bírósági iratokkal együtt megküldi a Legfőbb Ügyészségnek, amely nyilatkozatában állást foglal annak alapos, vagy alaptalan voltáról. Ennek indokait, valamint a megtámadott határozatok megváltoztatására, hatályában fenntartására, vagy hatályon kívül helyezésére irányuló indítványát írásban a nyilvános ülésén – amelyen részvétele kötelező – ismerteti. Amennyiben a felülvizsgálati indítványt az ügyész a terhelt terhére nyújtotta be, arról a Kúria nyilvános ülésen határoz, melyen az ügyész részvétele kötelező.

2.4. Az ügyészség közreműködése az egységes ítélkezési gyakorlat kialakításában

A legfőbb ügyész az egységes joggyakorlat kialakításában a törvényesség érdekében jogorvoslati indítvány bejelentésével, valamint jogegységi eljárás lefolytatásának indítványozásával működik közre.

A törvényesség érdekében jogorvoslati indítványt jelenthet be a Kúriánál a bíróság törvénysértő jogerős ügydöntő határozata és végleges nem ügydöntő végzése ellen. A jogorvoslat elbírálására a felülvizsgálati eljárás szabályai az irányadók azzal, hogy a Kúria – a legfőbb ügyész, vagy képviselője részvételével tartott nyilvános ülésen – a törvénysértés megállapítása esetén, a terhelt javára szóló határozatot hoz. Egyéb esetekben csak a törvénysértés megállapítására szorítkozhat.

A legfőbb ügyész jogegységi eljárás lefolytatására, és jogegységi határozat hozatalára irányuló indítványt az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében, elvi kérdésben terjeszt elő. Abban az esetben, ha a jogegységi eljárást a Kúria elnöke, büntető kollégiumának vezetője illetve helyettese, ítélkező tanácsa vagy az ítélőtábla elnöke kezdeményezi, a legfőbb ügyész nyilatkozatban fejti ki az álláspontját. A jogegységi tanács ülése nem nyilvános, azon a jogegységi tanács tagjain kívül az indítványozó, a legfőbb ügyész és eseti meghívott vehet részt. Helyt adás esetén, amennyiben a jogegységi határozattal érintett jogerős bírósági határozatnak a terhelt büntetőjogi felelősségét megállapító rendelkezése törvénysértő, a jogegységi tanács felmentő rendelkezést hoz, vagy megszünteti az eljárást.

2.5. Az ügyész részvétele a külön és a különleges eljárásokban

Az ügyész a magánvádra üldözendő bűncselekmények miatt indított eljárásokban is megtekintheti az iratokat, és jelen lehet a tárgyaláson. A vád képviselőjét – közérdekből, vagy más fontos okból – a magánvádlótól az eljárás bármely szakaszában átveheti, akit ezt követően a sértett jogai illetnek meg. Utóbb a vád képviselőjétől bármikor elállhat. Így kell eljárnia, ha álláspontja szerint a vád elejtésének van helye.

Az eljárások időszerű befejezését az ún. egyszerűsítő külön eljárások – így például a bíróság elé állítás és a büntetővégzés meghozatala – is szolgálhatják, amelyek alkalmazására az ügyészség az egyszerűbb megítélésű ügyekben, a terhelt beismerése vagy tettenérése esetén tesz indítványt. Ha a vádemelés előtt az ügyészség és a terhelt a terhelt által elkövetett bűncselekmény vonatkozásában a bűnösség beismeréséről és ennek következményeiről egyezséget kötött, és a terhelt az előkészítő

ülésen az egyezséggel egyezően beismeri a bűnösségét és lemond a tárgyaláshoz való jogáról, a bíróság az egyezés esetén lefolytatandó külön eljárás során vizsgálja meg, hogy az egyezés jóváhagyásának feltételei fennállnak-e.

A bíróság csak az ügyészség indítványára járhat el a távollévő terhelttel szemben is. Ez az eljárási forma nem feltétlenül eredményezi az eljárás mielőbbi befejezését. A Be. ugyanis garanciális okból, amennyiben az elérhetetlenné vált terhelt felkutatására tett intézkedések eredményre vezettek, lehetőséget biztosít az eljárás megismétlésére. Amennyiben pedig a terhelt perújítási indítványt terjeszt elő, a bíróságnak el kell rendelnie a perújítást.

Az ügyészségnek jelentős szerepe van a büntetőeljárás jogerős befejezését követően, egyes járulékos kérdések eldöntése miatt indított különleges eljárásokban is, amelyek többsége ügyészségi indítványra, de hivatalból illetve kérelemre is indulhat.

3. A fiatalkorúak bűnügyeinek szakterülete

Az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény 2.§-a (1) bekezdésének j) pontja értelmében az ügyészség alapvető feladatainak ellátása során kiemelt figyelmet fordít a kiskorúak által elkövetett bűncselekmények üldözésére.

A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatásának célja, hogy fokozottan védje alapvető jogaikat, a büntetőeljárásban biztosítsa az Alaptörvényben, a Gyermekjogi Egyezményben és más törvényekben megfogalmazott, a gyermeket megillető jogok érvényesülését, valamint az eljárás mielőbbi lezárását szolgáló jogintézmények és nevelő jellegű joghátrányok alkalmazásával a hatékony bűnmegelőzést szolgálja.

Azoknak az ügyeknek a körét, amelyek a büntetőügyben eljáró fiatalkorúak ügyészének hatáskörébe tartoznak, a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 678.§-ának (1) és (4) bekezdése, valamint a fiatalkorúak büntetőügyeivel kapcsolatos ügyészségi szakfeladatok ellátásáról szóló 11/2018. (VI. 29.) LÜ utasítás 4.§-a határozza meg.

Ezek a következők:

- a fiatalkorúak által elkövetett bűncselekmények miatt indított büntetőügyek,
- a fiatalkorúak és felnőtt korúak összefüggő bűncselekményei (vegyes büntetőügyek),
- a gyermekkorúak büntetőügyei, kivéve, ha azok kizárólag felnőtt korú ügyével állnak összefüggésben.

A büntetőügyben eljáró fiatalkorúak ügyésze a hatáskörébe tartozó ügyekben:

- ellátja az előkészítő eljárással, a nyomozás felügyeletével és irányításával, valamint a befejező intézkedésekkel kapcsolatos ügyészi feladatokat,
- közreműködik a büntetőbíróság előtti rendes eljárásokban, a rendkívüli jogorvoslati eljárásokban, a külön és különleges eljárásokban.

A fiatalkorúak büntetőügyeivel összefüggő szakterületi feladatokat:

- a Legfőbb Ügyészségen a Fiatalkorúak Büntetőügyeinek Önálló Osztálya,
- a fellebbviteli főügyészségen, a főügyészségen, a járási ügyészségen és a járási szintű ügyészségen az ilyen elnevezésű szervezeti egység ügyésze vagy az e feladatra – a Fiatalkorúak Büntetőügyeinek Önálló Osztálya vezetője által vagy hozzájárulásával -kijelölt ügyész,
- a hatáskörébe tartozó ügyekben a Központi Nyomozó Főügyészség, illetve az alárendelt nyomozó ügyészség fiatalkorúak ügyésze látja el.

Fiatalkorú az, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) rendelkezéseit a fiatalkorúakra a XI. Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni [Btk. 105.§ (1)-(2) bekezdés].

A fiatalkorú elleni büntetőeljárásnak azzal szemben van helye, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem. A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban a Be. rendelkezéseit a XCV. Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni [Be. 678.§ (1) bekezdés, 676.§].

Nem büntethető, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét nem töltötte be, kivéve az emberölés [Btk. 160.§ (1)-(2) bekezdés], az erős felindulásban elkövetett emberölés [Btk. 161.§], a testi sértés [Btk. 164.§ (8) bekezdés], a terrorcselekmény [Btk. 314.§ (1)-(4) bekezdés], a rablás [Btk. 365.§ (1)-(4) bekezdés] és a kifosztás [Btk. 366.§ (2)-(3) bekezdés] elkövetőjét, ha a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, és az elkövetéskor rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással [Btk. 16.§]. A bűncselekmény elkövetésekor tizennegyedik életévét be nem töltött fiatalkorúval szemben joghátrányként csak intézkedés alkalmazható [Btk. 106.§ (2) bekezdés].

Főszabály szerint a gyermekkor továbbra is büntethetőséget kizáró ok [Btk. 15.§ a) pont].

A fiatalkorúak ügyészének szakterületi tevékenységében – figyelemmel a kivételes büntethetőségre – a tizennegyedik életévét be nem töltött terheltek ellen folyó büntetőeljárás kiemelt ügykör.

A fiatalkorúak büntetőügyeiben a nyomozás felügyeletének és irányításának további különös célja, hogy a büntetőeljárásban a fiatalkorúakra vonatkozó speciális garanciális szabályok és eltérő anyagi jogi rendelkezések maradéktalanul érvényre jussanak.

Fiatalkorú letartóztatásának a Be.276.§-ának (2) bekezdésében megállapított okok fennállása esetében is csak akkor van helye, ha az a bűncselekmény különös tárgyi súlya folytán szükséges [Be. 688.§ (1) bekezdés].

A fiatalkorú elleni eljárásban védő részvétele kötelező [Be. 682.§ (1) bekezdés]. A védő a büntetőeljárás nyomozati szakában köteles jelen lenni a fiatalkorú részvételével foganatosított, a bizonyítást közvetlenül szolgáló egyes eljárási cselekményeken, valamint a nyomozási bíró személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedéssel kapcsolatos eljárásban tartott ülésén [Be. 682.§ (2) bekezdés].

A perszakban a védő jelenléte az elsőfokú bíróság előkészítő ülésén és tárgyalásán, a másodfokú bíróság tárgyalásán, valamint a másodfokú és a harmadfokú bíróság nyilvános ülésén kötelező.

Fiatalkorúval szemben a bírósági eljárás távollétében történő lefolytatásának nincs helye [Be. 694.§ (2) bekezdés].

A fiatalkorú terhelt törvényes képviselőjét a Be. széleskörű eljárási jogokkal ruházza fel, amely a jogállását általánosságban a védőéhez teszi hasonlóvá [Be. 72.§ (1) bekezdés]. Amennyiben a fiatalkorú a büntetőeljárás tartama alatt betölti a tizennyolcadik életévét, a törvényes képviselője megszűnik, ezért a törvényes képviselő büntetőeljárási jogai is megszűnnek.

A fiatalkorúak büntetőjogának alaptétele, hogy szabadságelvonás, valamint szabadságelvonással járó joghátrány csak végső eszközként, a lehető legrövidebb indokolt tartamban kerüljön alkalmazásra.

A fiatalkorúak büntetés kiszabásának lényege az elkövető személyére szabott, elsősorban a normakövető magatartás elsajátítását és a közösségbe való visszatérést elősegítő joghátrány megválasztása. Ezt a célt legalkalmasabban – ha a törvényi feltételek fennállnak – a bírósági utat elkerülő befejezési formák (feltételes ügyészi felfüggesztés, közvetítői eljárás), valamint a bírósági eljárás egyszerűsítését és gyorsítását szolgáló külön eljárások (büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás, bíróság elé állítás) szolgálják. A lehetséges szankciók között a nevelő jellegű intézkedések vagy közösségi alternatív büntetések (próbára bocsátás, jóvátételi munkavégzés, közérdekű munka) alkalmazását kell előtérbe helyezni. Ennek érdekében a szakterületi ügyészek már a nyomozás során kiemelt figyelmet fordítanak arra, hogy a bizonyítás a joghátrány megválasztása szempontjából lényeges, a fiatalkorú egyéniségére, sajátos szükségleteire vonatkozó körülmények vizsgálatára is kiterjedjen.

4. Az ügyészségi nyomozásról

A büntetőeljárás rendszerint nyomozással kezdődik, amelynek feladata a tényállás oly mértékű felderítése, hogy a vádló dönthessen arról, vádat emel-e. A 2018. év egyik nagy jelentőségű eseménye az új büntetőeljárás törvény, a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény hatályba lépése volt, 2018. július 1. napján. Az új törvény számos jelentős újítást vezetett be a büntetőeljárásba, alapjaiban azonban nem változott az a rendelkezés, hogy az ügyészség bármely ügy nyomozását maga is végezheti, meghatározott bűncselekmények miatt pedig a nyomozás az ügyészség kizárólagos hatáskörébe tartozik.

Az új büntetőeljárás törvény rendelkezései szükségessé tették az ügyészségi nyomozás szervezetrendszerének átalakítását és megerősítését. A kizárólagos hatáskörbe utalt nyomozásokat az ügyészség erre kijelölt központi egysége, a Központi Nyomozó Főügyészség, illetőleg területi szervezeti egységei végzik. 2018. július 1. napján hatályba lépett az ügyészségi nyomozásról szóló 12/2018. (VI.29.) LÜ utasítás, amelynek súlypontját képezik a korrupció elleni küzdelemben használható felderítő eszközök.

A Központi Nyomozó Főügyészség kiemelten foglalkozik a korrupció elleni küzdelemmel, ami az új büntetőeljárás törvény hatályba lépésével még hangsúlyosabbá vált, hiszen a hivatali korrupciós bűncselekmények nyomozása ügyészségi hatáskörbe került. A korrupciós bűncselekmények felderítésének speciális jellegére figyelemmel a Központi Nyomozó Főügyészség szorosan együttműködik a különböző nyomozó hatóságokkal, felderítő szervekkel és a Nemzeti Védelmi Szolgálattal. A főügyészség munkatársainak helyszíni nyomozati cselekmények elvégzéséhez jelentős támogatást nyújtanak a Terrorelhárítási Központ műveleti egységei, illetve a különböző rendőri egységek, elsősorban a Készenléti Rendőrség.